

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Кафедра туризму та готельно-ресторанна справа

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувача кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Стефанія Баженова

«28» серпня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
«ВСТУП ДО ФАХУ»

галузь знань   24 Сфера обслуговування
спеціальність   242 Туризм
підготовки   бакалавра
форма навчання – денна

\

Розробник програми:

С.Е. Баженова, доктор історичних наук, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Ухвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Протокол № 7 від «27» серпня 2022 року

Схвалено радою з науково-методичної роботи і забезпечення якості вищої освіти природничо-економічного факультету

Протокол No 7 від «28» серпня 2022 року

Голова науково-методичної ради

Наталія Казанішена

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Тетяна Марусей

ЗМІСТ

1. Загальні положення
2. Мета та завдання практики .....
3. Організація проведення практики. ....
4. Контроль та основні обов'язки студентів, керівника від університету та підприємства під час проходження практики.....
5. Зміст практики.....
6. Індивідуальні завдання .....
7. Вимоги щодо оформлення звітної документації з практики .....
8. Критерії оцінювання та підбиття підсумків
9. Література .....

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Практика «Вступ до фаху» є важливим етапом навчання студентів спеціальності 242 «Туризм» та спрямована на формування початкових професійних компетенцій у сфері обслуговування. Метою практики є ознайомлення студентів з основними напрямками туристичної діяльності, структурою туристичних підприємств, принципами організації та надання туристичних послуг. У рамках практики студенти отримують перший досвід професійної діяльності, що є важливим для подальшого навчання та кар'єрного розвитку.

Програма практики охоплює знайомство з організацією роботи туристичних агентств, готельних підприємств, транспортних компаній та екскурсійних бюро. Студенти дізнаються про роль і функції персоналу, вивчають стандарти обслуговування клієнтів та принципи взаємодії з партнерами. Особлива увага приділяється розвитку комунікативних навичок, умінню працювати в команді та формуванню відповідальності за якість наданих послуг.

Під час практики студенти беруть участь в ознайомчих екскурсіях, зустрічах із представниками туристичної галузі та майстер-класах від фахівців. Важливою складовою є аналітична діяльність, що передбачає дослідження туристичного ринку, вивчення конкурентного середовища та ознайомлення з маркетинговими стратегіями туристичних компаній. Студенти також виконують індивідуальні завдання, що сприяють розвитку аналітичного мислення та навичок вирішення практичних ситуацій.

Завершення практики передбачає складання звіту, в якому студенти відображають отримані знання та досвід, аналізують виконану роботу та пропонують шляхи вдосконалення професійної діяльності. Підсумковий контроль здійснюється шляхом презентації результатів практики та обговорення в колі студентів і викладачів. Практика "Вступ до фаху" є важливим елементом підготовки майбутніх фахівців у сфері туризму та

сприяє їх успішній інтеграції в професійне середовище.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є формування у студентів початкових знань про специфіку роботи в сфері туризму, ознайомлення з основними принципами організації туристичної діяльності та розвиток професійних навичок, необхідних для подальшої роботи в галузі. Практика дозволяє студентам отримати реальний досвід взаємодії з туристичними об'єктами, зрозуміти особливості надання туристичних послуг та зануритися у професійне середовище.

Основними завданнями практики є:

Ознайомлення з діяльністю туристичних агентств, готелів та екскурсійних бюро;

Вивчення функцій персоналу та структури управління в сфері туризму;

Розвиток комунікативних навичок та формування клієнтоорієнтованого підходу;

Опанування основ планування та проведення туристичних заходів і екскурсій;

Аналіз туристичних ресурсів та оцінка їхнього потенціалу для подальшої діяльності.

У рамках практики передбачено проведення ознайомчих екскурсій до ключових туристичних об'єктів регіону.

Календарний графік проходження практики складається індивідуально з керівником практики від університету, з урахуванням особливостей бази практики.

Практика «Вступ до фаху»

1. 14.11.22. Настановча конференція. Інструктаж з техніки безпеки (офлайн)

2. 15.11.22. Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Музей грошей (офлайн).

3. 16.11.22. Історико-архітектурний заповідник Хотинська фортеця

(офлайн).

4. 17.11.22. Державний історико-культурний заповідник «Меджибіж»

(офлайн).

5. 18. 11. 22. Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Галерея мистецтв (офлайн).

6. 21.11.22. Туристичний інформаційний центр (офлайн).

7. 22.11.22. Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Експозиція старожитностей Поділля (офлайн).

8. 23.11.22. Кам'янець-Подільський державний історичний музей-заповідник. Старий замок (офлайн).

9. 24.11.22. Готельно-ресторанний комплекс «У Домінікана» (офлайн).

10. 25.11.22. Скеля Чорний Діл (Чернівецька область) (онлайн).

11. 28.11.22. Трикратський ліс (Миколаївська область) (онлайн).

12. 29.11.22. Старий центр Ужгорода (Закарпатська область) (онлайн).

13. 30.11.22. Палац Розумовського (Чернігівська область) (онлайн).

14. 1.12.22. Петрівка (Дніпропетровська область) (онлайн). (онлайн).

15. 2.12.22. Вилкове – українська «Венеція» (Одеська область) (онлайн).

16. 5.12.22. Шпилівка – Сумська Швейцарія (онлайн).

17. 6.12.22. Село Криворівня (Івано-Франківська область) (онлайн).

18. 7.12.22. Буддистський храм «Білий Лотос» (Черкаська область) (онлайн).

19. 8.12.22. Скіфські Вали (Вінницька область) (онлайн).

20. 9.12.22. Яворівський національний природний парк (Львівська область) (онлайн).

Завдяки екскурсіям студенти отримають змогу проаналізувати реальні туристичні маршрути, оцінити рівень обслуговування та зрозуміти важливість інтеграції культурних та природних об'єктів у загальну структуру туристичних продуктів. Практика сприяє всебічному розвитку студентів, формуванню професійних компетенцій та підготовці до подальшої роботи в

туристичній сфері.

Програмні компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 04. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії

СК 15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК 22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем

ПРН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук

ПРН 12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг

ПРН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Організація практики здійснюється відповідно до навчального плану та графіка освітнього процесу. Практика проводиться на базі туристичних агентств, готельних підприємств, екскурсійних бюро та інших об'єктів туристичної інфраструктури. Керівництво практикою здійснюють викладачі кафедри туризму та представники баз практики, які координують діяльність студентів та забезпечують належний рівень підготовки.

Перед початком практики студенти проходять інструктаж щодо техніки

безпеки, правил поведінки на туристичних об'єктах та вимог до виконання завдань. Кожен студент отримує індивідуальне завдання, яке включає ознайомлення з діяльністю обраного підприємства, аналіз організації роботи та спілкування з клієнтами. Особлива увага приділяється розвитку практичних навичок планування та проведення туристичних заходів, а також вивченню нормативно-правової бази туристичної діяльності.

У процесі практики студенти відвідують екскурсійні об'єкти та беруть участь у виїзних заходах до визначних місць регіону. Екскурсії до м. Кам'янець-Подільського, м. Чернівці, м. Хотин, м. Меджибіж, «Кришталевої печери» в с. Кривче та державного історико-культурного заповідника «Самчики» є важливою частиною практичної підготовки. Вони дозволяють студентам вивчити туристичні маршрути, оцінити роботу екскурсоводів та ознайомитися з методами залучення туристів до культурних та природних пам'яток.

Завершення практики передбачає складання студентами звіту, у якому вони аналізують отримані знання, описують виконані завдання та роблять висновки щодо особливостей роботи у сфері туризму. Підсумкова атестація включає захист звіту перед комісією, яка оцінює рівень засвоєних знань та практичних навичок. Такий формат організації практики сприяє комплексній підготовці студентів до професійної діяльності в сфері туризму та обслуговування.

4. КОНТРОЛЬ ТА ОСНОВНІ ОBOB'ЯЗКИ СТУДЕНТІВ, КЕРІВНИКА ВІД УНІВЕРСИТЕТУ ТА ПІДПРИЄМСТВА ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Обов'язки студентів:

Студенти зобов'язані сумлінно виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, дотримуватись правил внутрішнього розпорядку підприємства та етичних норм спілкування з клієнтами й персоналом. Під час практики вони ведуть щоденник практики, де фіксують виконану роботу та

отримані знання. Студенти повинні брати активну участь в екскурсіях, заходах та аналізі туристичних маршрутів. Важливо своєчасно здавати звіти за результатами практики та дотримуватися встановлених термінів виконання індивідуальних завдань.

Обов'язки керівника практики від університету:

Керівник від університету контролює процес проходження практики студентами, забезпечує методичну підтримку та надає консультації щодо виконання завдань. Він організовує підготовчі заходи (інструктажі, зустрічі) та взаємодіє з підприємствами-партнерами для ефективної організації практики. Керівник відповідає за моніторинг виконання програми практики та оцінює рівень знань студентів на всіх етапах проходження практики.

Обов'язки керівника практики від підприємства:

Керівник від підприємства забезпечує студентам умови для ознайомлення з діяльністю організації, контролює дотримання ними розпорядку та надає завдання відповідно до програми практики. Він проводить інструктажі з техніки безпеки, знайомить студентів із специфікою роботи на підприємстві та оцінює їхню активність і зацікавленість. Наприкінці практики керівник від підприємства надає характеристику кожному студенту з описом виконаної роботи та рівня їхніх навичок.

Контроль за проходженням практики:

Контроль здійснюється через регулярну комунікацію між університетом та підприємством. Студенти проходять проміжний контроль у формі звітів та індивідуальних бесід з керівниками. Підсумковий контроль включає перевірку звітної документації (щоденника практики, індивідуальних завдань та підсумкового звіту). Остаточна оцінка виставляється за результатами захисту звіту перед комісією, яка враховує відгуки керівників від підприємства та університету.

5. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ ВСТУП ДО ФАХУ

Студенти в процесі проходження Навчальної практики в туристичних підприємствах та готельно-ресторанних комплексах ознайомлюються з організаційною структурою, особливостями функціонування підприємства, де проводиться практика, які відображаються у формах, меті, засобах, методах організації діяльності, професійних цінностях, традиціях тощо.

Практика проводиться в декілька етапів.

На першому етапі здійснюється спрощене узагальнення теоретико-методологічних основ в контексті системного бачення концепції організацій в контексті системного підходу до поняття організації, розуміння організаційної структури, основних функцій, діючої системи управління підприємством, організації рекламно-інформаційної діяльності тощо.

На другому етапі відбувається вивчення структури закладу (ів), де проводиться практика, його мети і основних завдань, організаційних засад діяльності.

На третьому етапі студент-практикант повинен зосередитися на вивченні основних функцій, професійних вимог до фахівців готельно-ресторанної справи – працівника підприємства, де проводиться практика, знань, умінь, професійних функцій, особистісних характеристик, а також вимог до культурного та етичного рівня працівника.

На четвертому етапі відбувається самостійна робота студентів під час реалізації того чи іншого конкретного завдання.

На п'ятому, заключному, етапі студенти підводять підсумки проходження практики з обов'язковим написанням письмового звіту практики, заповнення щоденника та виконання індивідуального завдання.

Екскурсії під час практики проводяться з метою надбання студентами найбільш повної уяви про бази практик, їх структуру, взаємодію її окремих підрозділів, діючу систему управління. Екскурсії здійснюються на підприємствах індустрії туризму та готельно-ресторанних господарств.

Після закінчення терміну Навчальної практики в готельно-ресторанних комплексах, студенти звітують про виконання завдань програми. Звіт має відображати результати теоретичної та практичної діяльності студента впродовж навчальної практики.

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Студенти під час проходження практики виконують індивідуальне завдання, пишуть есе на тему: «Туристичний бізнес – моя майбутня професія».

Студент допускається до складання заліку з Навчальної практики вступ до фаху у разі виконання програми практики в повному обсязі.

7. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКИ

По закінченні практики студенти оформляють: щоденник, індивідуальне завдання, звіт, зміст якого визначається програмою практики.

У звіті повинна бути коротко викладена фактично виконана робота студентів.

Звіт необхідно оформити за наступною структурою:

- зміст;
- вступ;
- основна частина звіту про виконання завдань практики;
- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки.

У тексті звіту про виконання завдань практики необхідно представити повністю всю інформацію згідно робочої програми практики.

Текст набирається на аркушах паперу стандартного формату А-4 з використанням шрифтів текстового редактора Times New Roman, кеглем 14, через 1,5 інтервали з дотриманням таких розмірів полів: верхнього і нижнього – 20 мм, лівого – 30 мм, правого – 10 мм. Нумерація сторінок у верхньому правому куті. Кількість сторінок у звіті 10-15.

Заголовки розділів виконують великими літерами, симетрично до тексту, наприклад: ЗМІСТ, ОСНОВНА ЧАСТИНА, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ.

Список використаної літератури та інших документальних джерел, використаних під час роботи, розміщуються після висновків і оформляється відповідно до чинних стандартів.

Індивідуальне завдання оформлюється окремо у вигляді есе.

Оформлення додатків. Додатки не включаються в загальний обсяг роботи та вміщують в себе всі необхідні матеріали, на які по тексту є посилання.

Після списку літератури на окремому аркуші вказуємо «ДОДАТОК».

«ДОДАТОК» пишеться у правому верхньому кутку. Знак «№» перед цифрою не ставиться. Нумерація додатків здійснюється послідовно в буквах (А, Б, В...). Додатки позначаються заглавними літерами української абетки: А, Б, В, Д, Ж тощо (наприклад, «Додаток А», «Додаток Б» і т.д.). Винятком є літери Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Нумерація сторінок ведеться окремо по кожному додатку.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ

Заключне оформлення документів практики відбувається наприкінці практики, для чого виділяється 2-3 дні.

Вважаються тими, хто виконав навчальний річний план і переводяться на наступний курс студенти:

- які виконали робочу програму практики;
- отримали позитивний відгук від керівника практики від університету;
- хто оформив звітну документацію у відповідності до вимог;
- ті, хто захистив звіт з практики протягом встановленого терміну.

№	Об'єкт оцінки	Максимальна кількість балів, яку може одержати студент
1	Оцінювання звіту з практики (відповідність змісту практики завданням) роботи	30
2	Оформлення звіту	20
3	Захист практики	40
4	Індивідуальне завдання	10
	Всього	100

Критерії оцінювання звіту з практики (0-30 балів):

- 1) ступінь розкриття практичних аспектів діяльності підприємства готельно-ресторанного господарства у відповідності до програми практики;
- 2) логічний взаємозв'язок викладеного матеріалу;
- 3) наочність та якість ілюстративного матеріалу;

- 4) ступінь самостійності проведеного дослідження;
- 5) відповідність побудови роботи поставленим цілям і завданням.

Критерії оцінювання оформлення звіту (0-20 балів):

- 1) відповідність обсягу та оформлення роботи встановленим вимогам;
- 2) наявність у додатках до звіту самостійно складених документів;
- 3) наявність у додатках документів від підприємства, що підтверджують аргументованість зроблених висновків у звіті з практики.

Критерії оцінювання захисту практики (0-40 балів):

- 1) вміння чітко, зрозуміло та стисло викладати основні засади проведеного дослідження у відповідності до програми практики;
- 2) повнота, глибина, обґрунтованість відповідей на питання членів комісії за змістом роботи;
- 3) ґрунтовність висновків та рекомендацій щодо практичного використання результатів дослідження.

Індивідуальне завдання (0-10 балів):

- 1) логічний взаємозв'язок викладеного матеріалу;
- 2) ступінь самостійності проведеного дослідження;
- 3) відповідність обсягу та оформлення роботи встановленим вимогам.

Результати захисту оцінюються за системою, яка запропонована університетом і заносяться до залікової книжки в день захисту.

В залежності від суми набраних балів виставляються оцінки в системі ECTS, дані записані в таблиці 2:

Рейтингова оцінка з державного екзамену (захисту дипломного проекту (роботи))	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані статистичні значення (у %)	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	10	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	
75-81	C (добре)	30	
67-74	D (задовільно)	25	
60-66	E (достатньо)	10	
35-59	FX		незараховано
34 і менше	F		

Підсумки практики підводяться під час захисту звіту студентів та фіксуються в відомості обліку успішності групи, яка далі передається до деканату факультету.

9. ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Востряков О.В. Стратегічне управління туристичним бізнесом Бізнес курс : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2014. 211 с.
2. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.
3. Ігнат'єва І.А. Стратегічний менеджмент: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2016. 376 с.
4. Кузик С.П. Географія туризму. Львів : нац. ун-т ім. І. Франка, 2011. 271 с.
5. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг / О.О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2006. – 436 с.
6. Мальська М.П. Основи маркетингу у туризмі. Київ : Видавництво ЦУЛ, 2017. 336 с.
7. Організація туризму : підручник / Писаревський І.М., Погасій С.О., Покоłodна М.М. та ін.; за ред. І.М. Писаревського. Харків : ХНАМГ, 2008. 541 с.
8. Покоłodна М.М., Полчанінова І.Л. Рекреаційні комплекси світу (в тому числі турсресурси України. Харків : національна академія міського господарства, 2012. 174 с.
9. Туристичне країнознавство: Навчальний посібник / За ред.

В.Ф.Семенова. Одеса : «Атлант» ОДЕУ, 2010. 340 с.

10. Організація і планування на підприємстві / І.А. Семенов, В.К. Станчевський, М.О. Панова, А.Г. Семенов, К.М. Гребінець. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 528с.
11. Управління якістю продукції та послуг/ Білецький Е. В., Янушкевич Д. А., Шайхлісламов З. Р., Харків. торгов.-економ. Інститут. КНТЕУ- Х. : ХТЕІ, 2015 – 222 с.
12. Цигилик І.І., Паневник Т.М., Криховецька З.М. Основи підприємництва : Навч. посіб. Для студентів вищих навчальних закладів. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 240 с.
13. Школа І.М. Менеджмент туристичної індустрії. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2013. 662 с.
14. Ящишина І.В. Організація підприємницької діяльності в туризмі : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин Я.І., 2015. 118 с.

Допоміжна:

1. Веб-портали баз практики : туристичних агентств, музеїв, туоператорів та ін.
2. Гудзинський О.Д. Менеджмент підприємницької діяльності навч. посіб. / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко: заг. ред. О.Д. Гудзинського; Ін-т підготов. кадрів держ. служби зайнятості України. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – 321 с.
3. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України: монографія / В.І. Мацола. – ІРД НАН України / ред. кол. М.І. Долішній / (відп. ред.). – Львів, 1997. – 259 с.
4. Мельниченко О. А., Шведун В. О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні: монографія. – Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2017. –153 с.
5. Міністерства економічного розвитку та торгівлі України : департамент туризму та курортів. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>.
6. Саух І. В. Основні проблеми, принципи, стратегії формування та розвитку регіональних туристичних комплексів / І. В. Саух. // Економіка. Управління. Інновації. 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_54
7. Семенов В. Ф. Територіальні умови і стратегії розвитку туризму в регіонах / В. Ф. Семенов, О. В. Басюк // Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2014. – Т. 19, Вип. 1(2). – С. 78-81.
8. Сисоєва С. І. Механізми управління туристичним бізнесом в Україні // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. Харків: Вид -во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2014. – № 2. – С. 75–80.
9. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/en/168-2017-%D1%80>.

